

birleşmiş milletler

çevre sorunları

konferansı

stokholm '1972'

Sayın Başkan, Sayın Temsilciler, Bayanlar ve Baylar;

Bugün burada ne için toplandığımızı hepimiz biliyoruz. Bu sebeple çevre sorunlarının insan hayatı için ne kadar önemli olduğu konusu üzerinde uzun boylu söz söylemeyi lüzumsuz addediyorum. Ancak bu derece önemli bir konu üzerine eğilmekte çok geç kalınmış olduğunu ifade etmeden geçemeyeceğim. Bu bakımdan, 1968 yılında çevre sorunları ile ilgili olarak ilk defa dikkatlerimizi çekmiş olan İsveç Hükümetine hem bu öncülüğünden dolayı hem de bu güzel mevsimde İsveç'in güzel başkentinde bizlere gösterdiği nazik kabulden, misafirperverlikten dolayı teşekkür etmek isterim.

Sayın Başkan,

Bilindiği gibi, bazı ülkeler kalkınmışlar ve pek çok sosyo-ekonomik sorunlarını çözümlemişlerdir. Diğer pek çok ülke ise genellikle çevrelerini kendi yararlarına kullanma imkânını dahi bulamamış ve bugün, çevre sorununu farklı bir açıdan değerlendirmek durumunda kalmıştır. Gerçekten, kötü beslenme, salgın hastalıklar, tabii âfetler, işsizlik ve sanayileşme çabalarının yarattığı paradoksal sonuçlar bu ülkelerin çevre hakkındaki endişelerinin esasını teşkil etmektedir. Ulusal sorunlarını çözümleme çabasında olan bu ülkeler, insanlığın ortak malı olan çevrenin kirlenmesi sorunluluğunun hamledilemeyeceğini bilmektedirler. Dev sanayiler, yapılan nükleer denemeler ve diğer etkenler çevre sorunlarının ortaya çıkmasında büyük rol oynamıştır. İleri derecede sanayileşmenin çevre'de yarattığı olumsuz tesirlerin artık münakaşa dışı kaldığı ortadadır. Ancak, çevrenin insan hayatına gayri müsait bir duruma gelmesinde ileri sanayi'ye malik memle-

sanayi ve teknoloji bakanı mesut erez'in sunduğu hükümet görüşü

ketler ile sanayileşmelerini henüz gerçekleştirmemiş olan veya gerçekleştirme yolunda bulunan memleketlerin tesirlerinin aynı derecede olmadığı da açıktır. Bu noktadan hareketle hassasiyetle belirtmek istediğimiz husus şudur :

Gelişmekte olan ülkelerin yarattıkları kirlilik, sanayileri en basit teknolojiye olsa bile, dev bir sanayiın yarattığı kirliliğe oranla ihmal edilebilecek kadar azdır.

Bu bakımdan, gelişmekte olan sanayileri yeni yüklerin karşısında bırakmak haklı olamaz. Gelişmekte olan ülkeler, çevresel sorunlarını ancak kalkınma hamlelerinin sonuçlanması ile çözebileceklerdir.

Türkiye, bu konuda seçimini yapmış ve kalkınma planları stratejisini, sanayileşme kesin tercihine dayandırmıştır. Çevre sorunlarımız kalkınma süresi içinde çözümlenecektir. Bu bakımdan sanayileşme gayretlerimize tekaddüm edecek çevresel endişeler değil, bu gayretlerimiz ile hem ahenk olan çevresel endişeler taşımaktayız.

Az gelişmiş memleketler, herkes tarafından kolaylıkla kabul edilebileceği üzere, kendi vatandaşlarına insanlık haysiyetine yakışır bir hayat seviyesi temin etmekte çeşitli etkenlerin tesiri altında zaten geç kalmış bulunmaktadır. Bu sebeple, sanayileşmemizi geciktirecek ve fark gözetici sonuçlar verecek yolları denemek imkânına sahip değiliz. Geç sanayileşmekten ötürü pek çok dar boğazla karşı karşıya olan genç sanayimiz, ancak kendi şartlarımızın doğurduğu avantajları lâyıkı ile değerlendirerek yaşama imkânı içindedir.

Beş Yıllık Kalkınma Planlarımıza uygun olarak Türkiye'nin sanayileşmesinin temininde çevre sorunlarının da kalkınma planlarımız içinde yer alacağını, sanayileşme devam ederken çevre kirlenmesine mani olacak tedbirlerin de birlikte yürütüleceğini belirtmek isterim.

Sayın Başkan,

Türkiye konferansın ana fikri olan "Tek İnsanlık ve Tek Dünya" ilkesini içtenlikle benimsemektedir. Ancak, bu ilkeye varmak için bütün insanlığın dünya nimetlerinden insanlık haysiyetine yarasır bir şekilde istifade etmesi gerekmektedir. Bu ise sadece ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek ile mümkündür. Bu arada Türkiye'nin tek bir dünya fikrinden hareketle yaptığı fedakârlıklar, ezcümle asırlardan beri Türk köylüsü tarafından ekilip biçilmekte olan afyonun kat'i şekilde yasaklanması ile ilgili kararın özellikle belirtilmesi lâzımdır.

Gerçekten memleketim kendi çevresi yönünden bir problem arzetmeyen köylüsüne ve çiftçisine yararlı olan bu ürünün tüm insanlık için yetiştirilmesini yasaklar iken afyon ve afyonla ilgili sanayilerinden de vazgeçmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan, çevre konusundaki muhtemel gelişmelerin ekonomik etkilerini nazarı itibare alarak bu konuda son derece dikkatli olmağa kararlıyız.

Çevre sorunları ile ilgili olarak duyulan endişelerin, milletlerarası ekonomik ilişkilerde, ileri derecede sanayileşmiş ülkeleri koruyacak bir sisteme dönüşmesini ve uluslararası finansman müesseselerinin kalkınma planlarımızın önceliklerine aykırı tercihlere sahip politikalar izlemesini Türkiye'nin kendi menfaatlerine uygun bulmasındaki imkânsızlığı takdirlerinize sunuyorum.

Sayın Başkan,

Sözlerime son verirken şu hususların kısaca tesbit edilmesinde fayda görmekteyim.

— İnsanlar bir bütün olarak insanlık haysiyetine yakışır tarzda yaşamak hakkına haizdirler. Her memleketin kendi vatandaşlarını bu haklara bir an önce kavuşturmak için sarf etmekte olduğu gayretlerin yavaşlatılması, geciktirilmesi, engellenmesi hiç bir şekilde doğru olamaz.

— Gelişmekte olan ülkelerin kalkınma plânları çevre sorunlarına ilişkin konuları çok yönlü olarak kapsamalıdır.

— Türkiye, uluslararası çevre sorunlarının insan hayatı için arzettiği büyük önemi müdriktir. Ancak, çevre sorunlarının halli için katlanılacak külfetlerin ileri derecede sanayileşmiş memleketler tarafından, sanayileşmelerinin gerçekleştirilmesinde zaman bakımından sağladıkları öncelik nisbetinde paylaşılması gerektiğine kanidir.

— Türkiye kendi kalkınma gayretlerini, kalkınma planlarının uygulanmasını geciktirecek ve saptıracak, böylece refahın tabandaki kitlelere yayılmasını önleyecek tedbirleri desteklemek durumunda değildir.

Sayın Başkan,

Heyetimizin bu kısa süre zarfında çevre konusunda öne sürmek istediği genel düşünceleri arzettim. Ümidimiz, konferans sonucunda tesbit edilecek hareket planında ve Birleşmiş Milletler bünyesinde kurulması öngörülen örgütte bu hususların da nazarı itibare alınmasıdır.

Dünyamızın gelecek nesillere yaşanabilir bir halde bırakılabilmesi için gerekli araştırmaların yapılması, sonuçların uygulanması, bu konularla ilgili bütün bilgilerin tüm insanlığın istifadesine açık tutulması Birleşmiş Milletler idealinin vaz geçilmez unsurudur.

Dikkatlerinize teşekkür ederim.